

Erkenningsnummer P 802006

België-Belgique

P.B.

3190 Boortmeerbeek

2/3954

Tijdschrift voor Heemkunde Folklore en Oudheidkunde

Nieuwsblad van de Hoegaardse Biergilde 'Die Edele Orde van den Moutstock'

Alpaidis

Anno XLVIII nr. 187 2/2012
driemaandelijks juni, juli, augustus

Afgiftekantoor 3190 Boortmeerbeek

Inhoud

Uit de verborgen geschiedenis van Hoegaarden:

De preekstoel in de kerk: de vier schapen rond de 'Goede Herder'

Het wapenschild Sweerts op het altaar van O.L.Vrouw (zijbeuk links)

De brouwers in de verslagen van de gemeenteraad (1837)

'Helden' was het thema van de erfgoeddag 2012-06-09:

De vlag van de Hoegaardse oud-strijders

Het ereveld op het oude kerkhof

De vaderlandse manifestatie van 4 oktober 1919

De grote oorlog op kleine schaal (Donvil Ruben, uitgave Davidsfonds)

De 18de augustus 1914 te Hoegaarden in 'le Petit Parisien'

'Hoegaardse Legendes, Sagen en Lieder' nieuwe brochure van Ivan Laloup

'Kroniek van Hoegaarden, Meldert en Outgaarden' van de pers (auteur Christian Hennuy)

Bij de manifestatie Hoegaarden schrijft –Oktober 2012:

Het traktaat over kalligrafie van Gerard Mercator (1512-1594)

Christian Dotremont (1922-1979), zijn Hoegaardse afkomst en zijn 'logogrammen'

De leerlingen in de lagere scholen van de dekenij Tienen voor het schooljaar 1843-1844:

Meldert

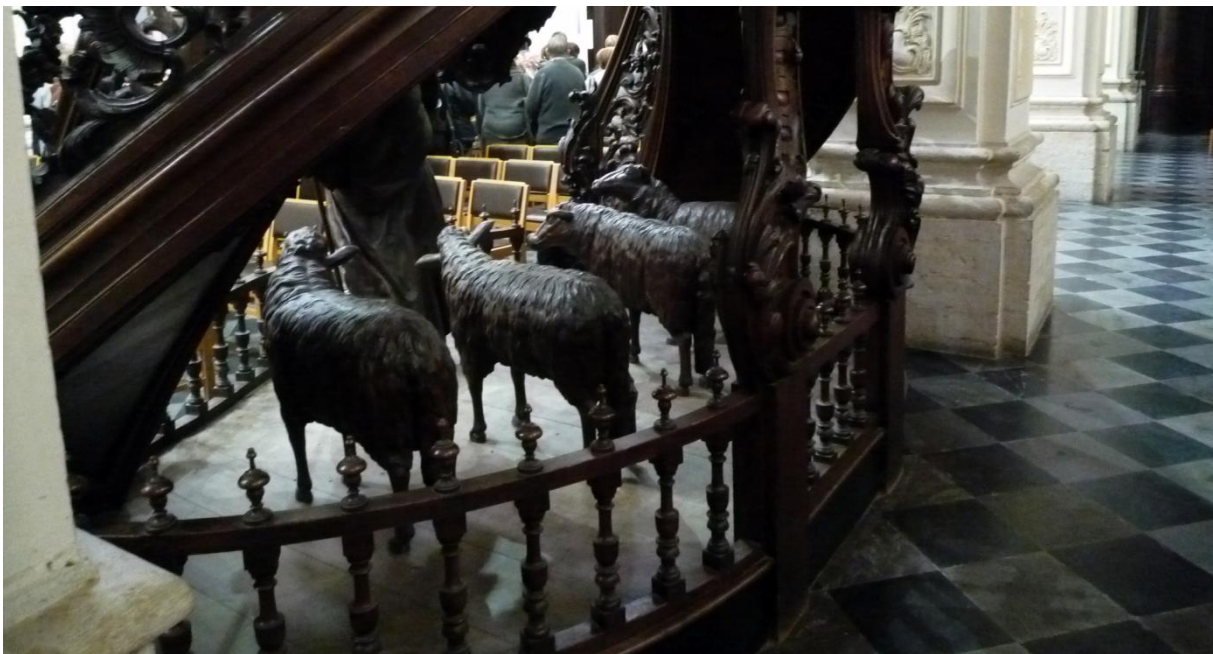
Outgaarden

De crypte in de Sint-Gorgoniuskerk en chronologische lijst van de overledenen die er een laatste rustplaats vonden

Uit de verborgen geschiedenis van Hoegaarden¹

(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

De vier schapen van de preekstoel in de Sint-Gorgoniuskerk

Vanuit verschillende hoek bekeken gaat het wel om de schapen en niet om de 'Goede Herder'

Dat de nieuwe kerk die in 1759 werd ingewijd te Hoegaarden vooral het levenswerk was van de toen oppermachtige familie Sweerts, met raad en geldbeugel bijgestaan door de ingetrouwde schoonzonen Van Nerum, Hoebanx en Struys, moet hier niet verder benadrukt worden. Het volstaat aan te halen dat het prestigegebouw 'groot en groots' moest zijn tot meerdere eer en glorie van de Sweertsen en tot profijt van de bierhandel. Het kapittel van kanunniken was geen vragende partij, maar de Regentie slaagde erin hun tienden te confisceren voor de bouw van de nieuwe kerk, zodat zij ook in niet geringe mate bijdroegen

---

¹ Zie ook de 'palmaai' in de tuin van Rik Cipers en het wapenschild Collard-Fineau van de verdwenen Zwaluwhoeve aan de Grote brug, nu in de Tiensestraat ingemetseld in de veranda (oud huis Hettich) Alpaidis, 2011 (LXVIIste jaargang), Dodion M. en Pedjko Wasily, Bij de palmprocessie van zondag 17 april 2011, en ibidem, De Zwaluwhoeve van de familie Collard Zie ook Het 'Sweertshofken' in de Cruysblockhoeve, -Familieschoon 2011 (52ste jaargang), 3/2011, p. 766-769

aan de financiering. Ook de dorpskas betaalde en de hele Hoegaardse gemeenschap stelde zich borg voor de aanzienlijke sommen die moesten opgehoest, om de nieuwe Sint-Gorgoniuskerk te betalen.

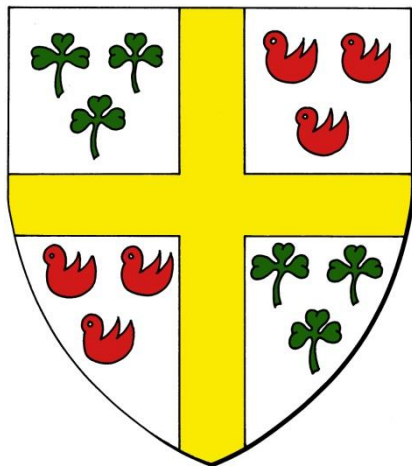
Maar hoe groot de bijdragen van de kanunniken ook waren, hun inkomsten van hun rijke beneficia werden ingehouden en bestemd om de kerk te financieren, en hoeveel de plaatselijke gemeenschap ook bijdroeg uit de kas van 'Vrijheid', toch werd de nieuwe kerk al van bij het begin gezien als een realisatie van de machthebbers van het ogenblik, de Sweersten.

De Sweertsen, die genoten van twee rijkelijke studiebeurzen voor hun telgen sinds 1739 en die zich verenigd hadden in een werelds broederschap: 'De Edele Confrérie van de V Notabele Geslachten' in 1741, hadden daarbuiten ook alle politieke touwtjes in handen. De schepenen waren allen familieleden o.l.v. secretaris-griffier Servaes Sweerts, die elk contract voor de bouw van de kerk zelf negotieerde, ondertekende en betaalde. De pastoor en later pastoor-deken was sinds 1735 Henricus Sweerts, broer van genoemde Servaes. En de economische macht, de grootste hoeven-brouwerijen waren in handen van dezelfde.

Zo kwam het dat al kort na de opening van de kerk de kerkgangers in de vier schapen die de preekstoel sieren de 4 leidinggevende families wilden herkennen: **Sweerts**, **Van Nerum** (x Sweerts), **Hoebancx** (x Sweerts) en **Struys** (x Sweerts)(zie artikel over de crypte). Vandaar één herder en vier schapen, niet meer of niet minder. Alleen de oudste Hoegaardiërs herinneren zich dat nog.

Het wapenschild Sweerts op het altaar van O.L.Vrouw (linker zijbeuk)

Het altaar van Onze Lieve Vrouw stond al in de oude kerk die in 1754 is afgebroken om door de huidige vervangen te worden. Het wapenschild bovenaan is dat van Servaes Sweerts (Hoeg. 18.03.1670-09.08.1737²) x Hoeg. 17.02.1700 Catharina Peeters (Hoeg. 10.06.1672-19.04.1741)

zij zijn de gemeenschappelijke stamouders van de *V Geslachten van Hoegaarden*

van 1700 tot 1727 woonden zij in de *Paradijshoeve* en daarna in de hoeve *Flemalia*

Toen alle uiterlijke tekenen van bevoorrechting, adel,...moesten verdwijnen bij de overname van onze gewesten door de Franse revolutionairen, werd het wapenschild Van Nerum, boven de huidige pastorij weggekapt en hetzelfde gescjiedde met het wapen van de familie de Loyers-Beys (grafsteen voor hetzelfde altaar), maar aan het wapenschild bovenaan van Sweerts is niet getornd. Blijkbaar heeft niemand het opgemerkt, zo hoog,

in de vrij duistere bovenhoek van een zijbeuk. In elk geval is het een blijvend bewijs van de macht/vrijgevigheid van de familie Sweerts te Hoegaarden in 17de en 18de eeuw.

² Parochieregisters Hoegaarden, Overlijdens, p. 168v, nr. 2830, '9 augusti obiit in loco Servatius Sweerds pie in d(omin)o, munitus s. sacramentis, schabinus communitatis etc., habuit pulsum campanorum gratis quia ante multum contribuit in constructione campanula et fuit magnas elenonij navius (NAKIJKEN)

De brouwers in de verslagen van de gemeenteraad (jaar 1837)

(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

In een schrijven aan de provincieraad op **24.07.1837** vraagt de gemeente Hoegaarden een gekasseide aansluiting (stuk weg) vanaf de brug van Altenaken (scheiding Hoegaarden/Zétrud-Lumay/Outgaarden) tot aan de weg van Tienen naar Hannuit in Goetsenhoven.

De argumenten van de Hoegaardiers zijn de volgende:

'C'est à Hannut et dans le pays de Liège que la bière d'Hougaerde trouv(e) le plus grand débit. En hiver, lorsque les chemins de terre deviennent impraticables, les charrettes doivent souvent rester plusieurs jours sans pouvoir transporter des bières. Cet embranchement fera cesser cet inconvénient augmentera la fabrication de la bière d'Hougaerde ainsi que le produit des accises. La circulation journalière des voitures d'Hougaerde rendra les barrières plus productives...

...on exploite des carrières de pierres de Grés le long de l'embranchement à construire, que le sable se trouve à proximité...'

Vrij vertaald: 'Het is in Hannuit en het Luikse dat het Hoegaards bier zijn grootste afzet vindt. In de winter zijn aardewegen onberijdbaar en kunnen de bierkarren soms dagenlang niet uitrijden. Deze verbinding zal een einde stellen aan dit ongemak, de productie van Hoegaards bier doen toenemen, meer accijnzen genereren. **De dagelijkse trafiek van karren Hoegaards zal meer tolgelden opbrengen.**

... (bijkomend argument) langs het traject van de aan te leggen verbinding liggen er kwartsietgroeven en zijn er zandkuilen in de onmiddellijke nabijheid'

Amper vier maanden later gebruiken de Hoegaardse brouwers een omgekeerd argument om de gemeente Racourt te verhinderen van tol te heffen aan de barrière die zij wil instellen, omdat Hoegaarden ook geen tol heft op de door haar gekasseide gemeentewegen.

Op **07.11.1837** en 14.11.1837 wordt op het gemeentehuis een de commodo et incommodo gehouden over de *péage* (tol), die de gemeente Racourt wil heffen voor het gebruik van de gekasseide weg door haar gemeente. Niemand is opgedaagd, maar verschillende brouwers hebben een gehandtekend protest tegen de *péage* van Racourt ingediend, stuk dat de gemeenteraad aan het proces verbaal hecht

In vertaling luidt deze tekst, goedgekeurd in de gemeenteraadsvergadering van 27.11.1837:

'Gezien de péage gaat over 560 meter weg in Racour zelf, en Hoegaarden ook al zijn gemeentewegen gekasseid heeft en op eigen kosten onderhoudt en de anderen niet laat betalen om zijn wegen te gebruiken, meent de gemeenteraad dat Racour best dat voorbeeld volgt zoals trouwens ook de buurgemeenten van Hoegaarden, Outgaarden, Goetsenhoven, Opheylissem en Jauche.'

de tekst van de protestnota is voorzien van de handtekening van de brouwers: Paillet, J. Stapel, C. Vandertaelen, C. Falla, S. Falla, H. Vannerum, Maes Hubert, Cypers, S. Nijs, Hendricus Homblé, Jan Muels

‘Helden’ was het thema van de erfgoeddag 2012

(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

Tijdens de erfgoeddag van zondag 22 april 11. werd er aandacht besteed aan ‘Helden’. Vanuit Hoegaarden heeft tot nu geen enkele vereniging deelgenomen aan de jaarlijkse erfgoeddag, die sinds 2001 (de eerste drie jaren waren het weekends) worden georganiseerd. **In 2013 zal de erfgoeddag op zondag 21 april gehouden worden met als thema ‘Stop de tijd’.**

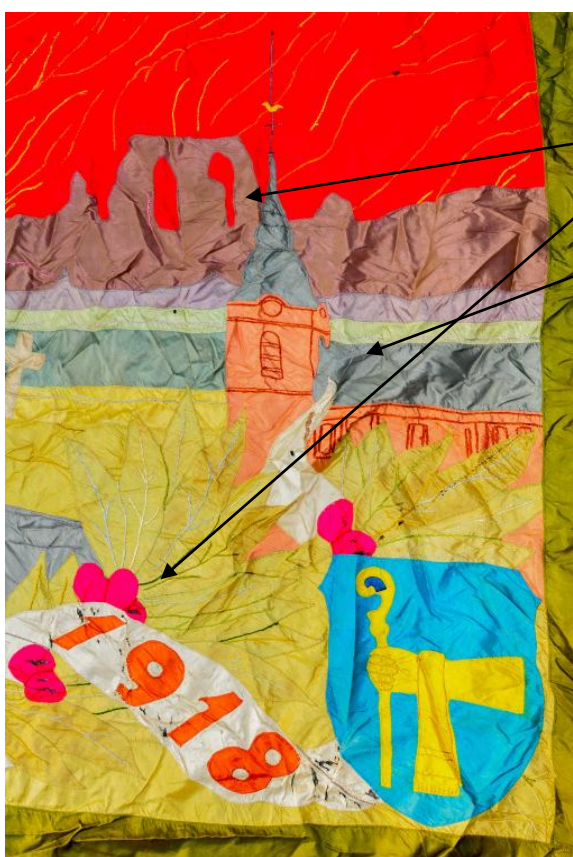
Omdat op heel wat plaatsen aandacht werd besteed aan de eerste wereldoorlog en er zopas een nieuwe publicatie verscheen over die oorlog hier bij ons aan de Gete, tonen we de valg van de Hoegaardse oudstrijders, de eerste begraafplaats op het oude kerkhof rond de kerk en de affiche van de plechtigheden bij de huldiging en de vlaggenwijding op zondag 5 oktober 1919.

Detail: voor de H(oegaardse) stond er 'n N?

Op vlag zien we de ruïnes, de IJzer en de klaprozen, alles wat herinnert aan die eerste wereldbrand

En de kerk van Hoegaarden en het wapenschild

De uitvoering van de vlag was het werk van Dirk Vansina (Antwerpen 1894-Leuven

1967)

Hij was een Vlaams schrijver en kunstschilder. Studeerde handel met de bedoeling het kunstborduurwerk atelier van zijn ouders over te nemen. Later studeerde hij aan de Academie en nam hij privé tekenlessen.

Na de eerste wereldoorlog werkte hij een tijdje in de zaak van zijn ouders, die hij zal overnemen in 1930.

Onze vraag is: ‘Wie tekende het ontwerp voor deze vlag?’

Achter de kerk tegen de muur van het pachthof Vandermolen (Pastorijstraat); 'Herinnering aan onze Belgische soldaten, gesneuveld op het veld van eer te Hoegaarden op 18 augustus 1914

1914 — HOUGAERDE — 1918

Groote Vaderlandsche betooging

de Koene strijders van Hougaerde ter eere

ZATERDAG 4 OKTOBER 1919, te 5 uur, aankondiging der feestelijkheden door de Groote Klok

ZONDAG 5 OKTOBER

Te 10 heures, *Plechtige Mis van dankbaarheid in Muziek* "TE DEUM", —
Gelegenheidssermoon en Wijding der vlagge door een Krijgsmoezenier.

Te 1 uur, **ontvangst der Krijgsoverheden aan de Spoorhalle**

Te 1 1/4 uur

PLECHTIGE ONTVANGST ONZER STRIJDERS TEN GEMEENTEHUIZE

WELKOM — FEESTMAAL — AANSPRAKEN — OVERHANDIGING DER KRIJGHERINNERINGEN

Te 3 uur, op de Groote Plaats,

Plechtige overhandiging der vlagge aan de Dappere Yzermannen

Gelegenheidsgezing van « NILQUIX » door het Meisjeskoor "Sint-Cecilia", — Inbuldiging der gedenkzuilen om aan de toekomstige geslachten te herinneren dat in de rangen der bevrijders ook Kinderen van Hougaerde plaats namen.

CONCERT DOOR HET KRIJGSMUZIEK

Te 4 uur, *Vorming van den stoet bestaande uit al de Maatschappijen der gemeente, gevolgd door de kinderen van al de scholen.*

Bezoek aan het kerkhof alwaar bloemen en kronen zullen worden neergelegd op de graven der diepbetreurden hier gesneuveld op 18 Oogst 1914.

Uitvoering van het « TRIOMFGEZANG » door de Kinderen van al de scholen

Waarna de stoet de verschillende straten der gemeente zal door trekken ; dan het plaatsen van den eersten steen van het gedenkmaal

dat zal opgericht worden ter nagedachtenis onzer dapperen op 't veld van eere gevallen, en onzer, door den vijand laffelijk vermoorde Burgers.

NAMEN DER SOLDATEN : Belen Emile — Dewelde Alexandre — D'helft Georges — Doyen Emile — Girouille Arthur — Peten Vital — Serin Théophile — Stes Fernand — Stockmans Arthur — Stockmans Constant — Swellen Henri — Vanstappen Armand — Wallens Emile

NAMEN DER BURGERS : Madame Louis Geens-Finoulst — Moyaerts Alphonse.

Uitvoering van het gezang "Zij die vr 't Vaderland hun leden 't offerbrachten", door het Meisjeskoor "Sint-Cecilia", met begeleiding van het Brabançonne.

Tentoonstelling der teekening van het op te richten gedenkteeken

Uiteenspreiding van den stoet ter grooté plaats

De inwoners der gemeente worden dringend verzocht hunne huizen te versieren en te bevlagen.

Het Komiteit der Vaderlandsche Feesten :

Eere Voorzitter : Lieutenant-Generaal HANOTEAU, Aide de Camp du Roi.

De Schrijvers,

E. H. L. Laurent en M. Fr. Degroot

De Vorzitters,

H. H. V. Van Hagenloren en E. Deltour.

De Ondervoorzitter,

E. H. E. Van Eynde en M. F. Cipers.

Gezien en goedgekeurd door de gemeente overheid :

M. H. Dotremont, Burgmeester, De Secretaris H. Ausloos.

Over de Getelinie en de eerste wereldoorlog in augustus 1914 in Oost-Brabant, met de slag van Halen als orgelpunt.

In nog een nieuwe publicatie³ over de eerste wereldoorlog wordt er uitvoerig aandacht besteed

aan de gevechten aan de Getelinie in Oost-Brabant. Meer bepaald worden er de acties beschreven van het 22ste Linierement. In en rond

Orsmaal-Gussenhoven, Halen, Houtem Sint-Margriet, Grimde. Een uitvoerige bespreking vinden we in het tweede nummer van 'Reenstein', ook zopas verschenen.

Dit boek is ook voor Hoegaarden belangrijk omdat de eerste wereldoorlog in zijn tijds kader wordt geplaatst, er uitvoerig wordt ingegaan op de Getelinie, als barrière tegen de oprukkende Duitsers na het begeven van de Luikse forten. Wij smaken dit boek ook omdat Ruben Donvil een zeer gevatte en toegankelijke uitleg geeft bij ons leger, zijn indeling, bewapening en omdat hij tussenin een aantal begrippen duidelijk stelt en afbakt, zoals het verschil tussen een

schermutseling, een gevecht en een slag.

De dagelijkse omgang van de plaatselijke bevolking met de soldaten, het dagelijks leven, de spanningen aan beide kanten, ... heel wat komt in dit zeer leerzame relaas tot zijn recht. Er is alleszins een leemte opgevuld en we kunnen alleen nog maar besluiten dat het spijtig is dat het 22ste Linierement ook niet te Hoegaarden geopereerd heeft! Te Hoegaarden hadden we het 6de regiment Jagers. Hun confrontatie met het 75ste Duitse Infanterierement is ook uitvoerig beschreven in de Duitse krijgsgeschiedenis (zie verder).

³ Zie vorige Alpaidis, waar wij het hadden over de 'Laatste Getuigen'

Tous les villages situés entre Tirlemont et Gembloux furent l'objet d'une défense acharnée, dont celle d'Hoegaerden fut le type. Dans cette petite localité, située à une lieue de Tirlemont et célèbre par sa bière exquise, les Belges résistèrent durant toute la journée du 18 août à des forces supérieures qui durent enlever d'assaut chaque maison. Un jeune officier, juché avec sa mitrailleuse sur la crête d'un toit, derrière une cheminée, faucha pendant plusieurs heures les Allemands par rangs entiers. Pour déloger les Belges, le canon ne suffit pas, il fallut l'incendie. La nuit tombée, ils résistaient encore, tirant au jugé, dans les ténèbres, et le lendemain, n'ayant reculé que d'une lieue, ils recommençaient la lutte avec le même acharnement.

(Le Petit Parisien, verscheen als avondkrant dagelijks vanaf 1876 tot 1944, het één van de vier grootste Franse dagbladen in 1914)

*Alle dorpen tussen Tienen en Gembloers werden hardnekkig verdedigd, vooral voor Hoegaarden was dat het geval. In deze kleine lokaliteit op één mijl afstand van Tienen en vermaard voor zijn uitzonderlijk lekker bier, hebben **de Belgen** heel de dag weerstand geboden aan een **veel grotere troepenmacht**, ze verplichtend de huizen één voor één in te nemen. Een jong Belgisch officier, op de nok van een dak, verscholen achter een schouw, heeft uren lang Duitsers weggemaaid met zijn mitrailleur. Kanonnen kregen de Belgen niet wag, men heeft daarvoor brand moeten stichten. Toen de nacht inviel weerstonden ze nog, schietend in het wilde weg, en de volgende dag herbegonnen ze met dezelfde hardnekkigheid het gevecht.*

Die Belgen, dat was het **zesde regiment Jagers** en de Duitse troepenmacht was het 75ste Duitse infanterieregiment, dat die 18de augustus te Hoegaarden zijn vuurdoop kreeg. Het gevecht is door de Duitsers uitvoerig besproken in hun geschiedenis van het 75ste regiment infanterie en we zullen hun relaas weergeven in volgende Alpaidis.

**Te koop in de tuinen van Hoegaarden voor een symbolische prijs!
De nieuwste publicatie van Ivan Laloup**

Nog sagen en legenden uit Hoegaarden, aangevuld met het 'Hoegaards Volkslied' en 'Den Hoegaard', allebei met de muziek! Het liberaal verkiezingslied van 1921 (ook het jaar van oprichting van de Jonge Liberale wacht) en het dito lied van 1970 van katholieken en socialisten.

Deze bundel is een mooie aanvulling van wat reeds verscheen over sagen en legenden, waarover we het in een vorige Alpaidis hadden. Wie nog verder in de sagen en legenden wil duiken kan er nu ook de Kroniek van Christian bij nemen. Alleen maar...in de index vinden we deze trefwoorden niet terug. Lezen dus in het boek!

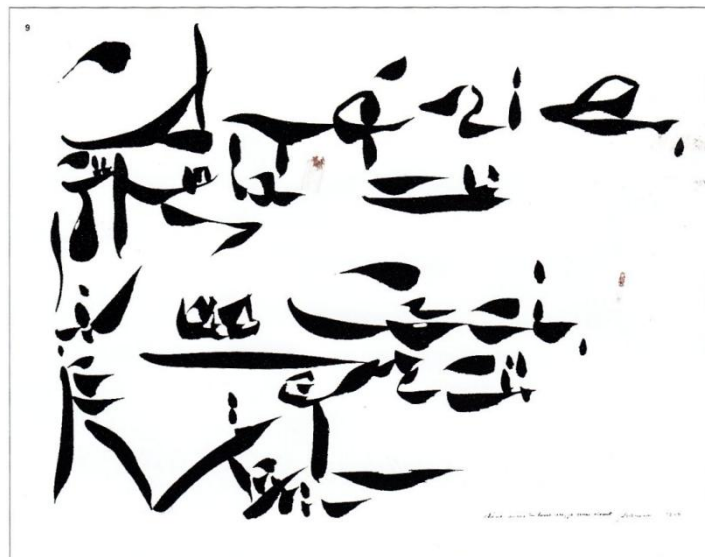
Vervolg artikel over 'Hoegaarden schrijft, oktober 2012 (zie verder in dit nummer)

À bientôt qui vient trop tard

(Logogram 1979)

Christian Dotremont

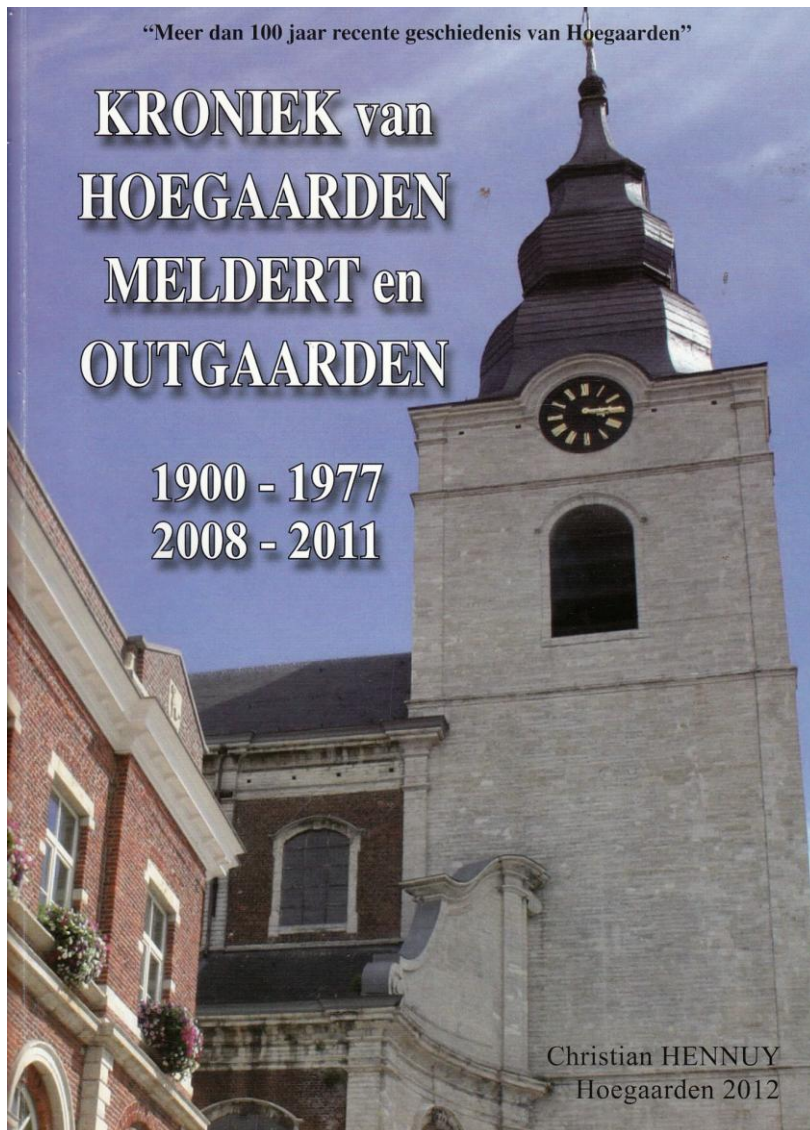

Chérie, quand tu liras ceci, je serai vivant

(Logogram 1974)

Nieuw Boek van Christian Hennuy boeiend qua tekst en fotomateriaal

Wie de Kroniek van Hoegaarden heeft zal er niet moeten van overtuigd worden zich ook deze pas verschenen Kroniek van Hoegaarden, Meldert en Outgaarden aan te schaffen. Eens

te meer heeft Christian Hennuy een ware schat aan informatie bij mekaar gebracht en nu met inbegrip van Outgaarden en Meldert.

Door ook te vrij volledig te bespreken wat er aan erfgoed en heemkundig werk is gepresteerd vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw, beschikken we nu ook over een referentiekader van waar al aandacht is aan besteed en waaraan nog niet. Er moet wel opgemerkt dat bepaalde fouten (wie maakt ze niet) in de Alpaidis, die recent wel zijn verbeterd, ook in de *Kroniek* hernomen zijn. Wat de auteur van de kroniek betreft, die heeft daar geen schuld aan, maar iemand die zich interesseert aan een heemkundig facet moet beseffen dat ook hier de regel van de voortdurende controle blijft gelden. Wie onderzoekswerk verricht heeft nu een naslagwerk met index. Waarover er al iets gepubliceerd is, dat weet men

nu vlug te vinden. Als men over iets wil werken, dan moet er gecontroleerd worden. Een voorbeeldje: in de artikelenreeks over de Luikse, de Brabantse revoluties en de Franse Tijd te Hoegaarden wordt er gesproken over de 'gense capelle' (een herberg-lokaal in het centrum). Dit is een foutieve spelling voor 'geuse capelle', een begrip dat wel herkenbaar is! De bevrijding wordt blijkbaar te Hoegaarden tweemaal op 6 mei gevierd i.p.v. op 6 september 1944.

De inhoud is zo boeiend dat het spijtig is dat pagina 135 ontbreekt (er is tweemaal 133 afgedrukt). Wat de oorlogen betreft vinden we in de index wel de veldslag van 1013 terug, maar geen verwijzing naar de wereldoorlogen, verzet, bevrijding, collaboratie,... wel dan weer naar oorlogsmonument.

Het boek is zijn geld meer dan waard voor Hoegaardiërs, oude zowel als nieuwe. Ook deze publicatie is te verkrijgen in de Tuinen op de Houtmarkt.

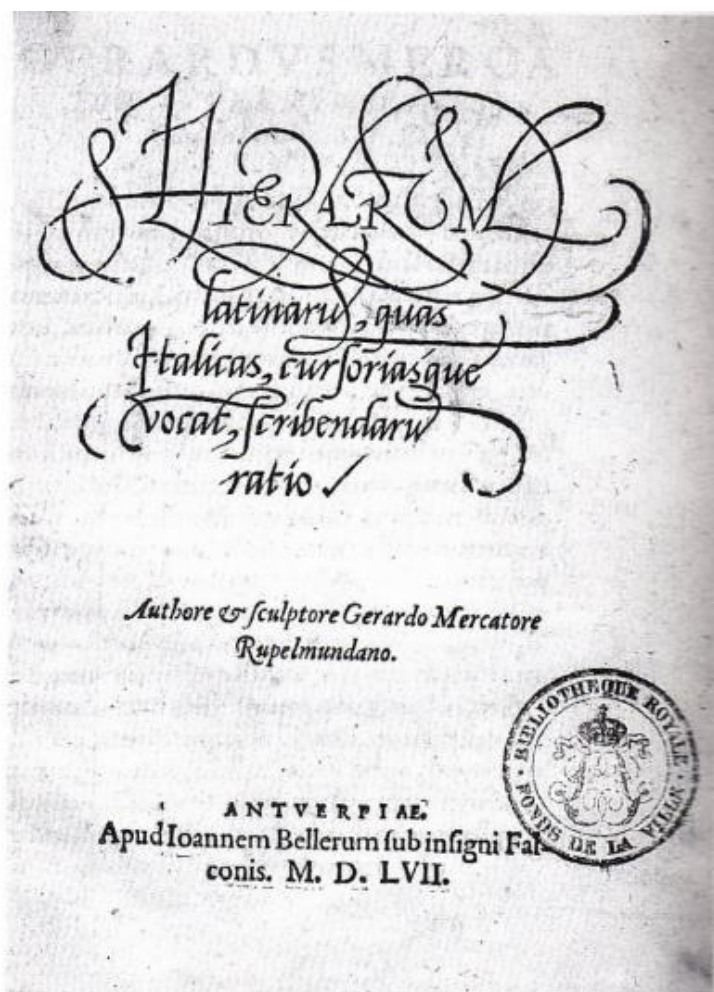
Bij de manifestatie 'Hoegaarden schrijft' oktober 2012⁴

Met de uitvinding van het schrijven eindigt de prehistorie en begint de geschiedenis, begint het begrip hoe de enkeling zich verhoudt tot de gebeurtenissen van zijn tijd, worden deze opgetekend en gerangschikt en zet de mensheid de eerste schreden op de weg die naar de toppen der hoge beschaving leidt.⁵

Het traktaat over kalligrafie van Gerard Mercator (1512-1594)

Dit jaar is het 500 jaar geleden dat Gerard Mercator werd geboren. Gelegenheid voor de stad Sint-Niklaas om uit te pakken met een rits aan manifestaties, waarbij een grootse tentoonstelling niet van de minste is.

Met de wereldkaart, de zgn. Mercatorprojectie, komen wij nog dagelijks in aanraking, maar wat niet meer bekend is, is het traktaat dat diezelfde Mercator schreef over schoonschrijven.

In 1540 schreef Gerard Mercator een werkje over kalligrafie, gewijd aan het Latijnse, ook *italiek* of *cursorief* genoemde, schrift. Dit werkje bestaat naargelang de uitgave uit 27 of 28 bladen, en is bijna volledig gedrukt met door Mercator zelf uit hout gesneden platen.

Voor Mercator zijn de essentiële kenmerken van elk soort schrift sierlijkheid en leesbaarheid: de schrijfkunst is niet alleen belangrijk door haar decoratieve eigenschappen, en het onderwerp is niet onbeduidend of oppervlakkig. Mercator pleit voor het gebruik van het Latijnse schrift in Latijnse publicaties, want het Latijn beschikt over een eigen sierlijk en gemakkelijk leesbaar lettertype. Hij geeft de basisregels om dit lettertype goed te kunnen tekenen. De pen mag bijvoorbeeld niet te hard of te zacht zijn en moet goed gesneden zijn. Hij toont hoe de pen moet vastgehouden worden en legt vervolgens uit hoe open neerhalen moeten gemaakt worden. De voornaamste

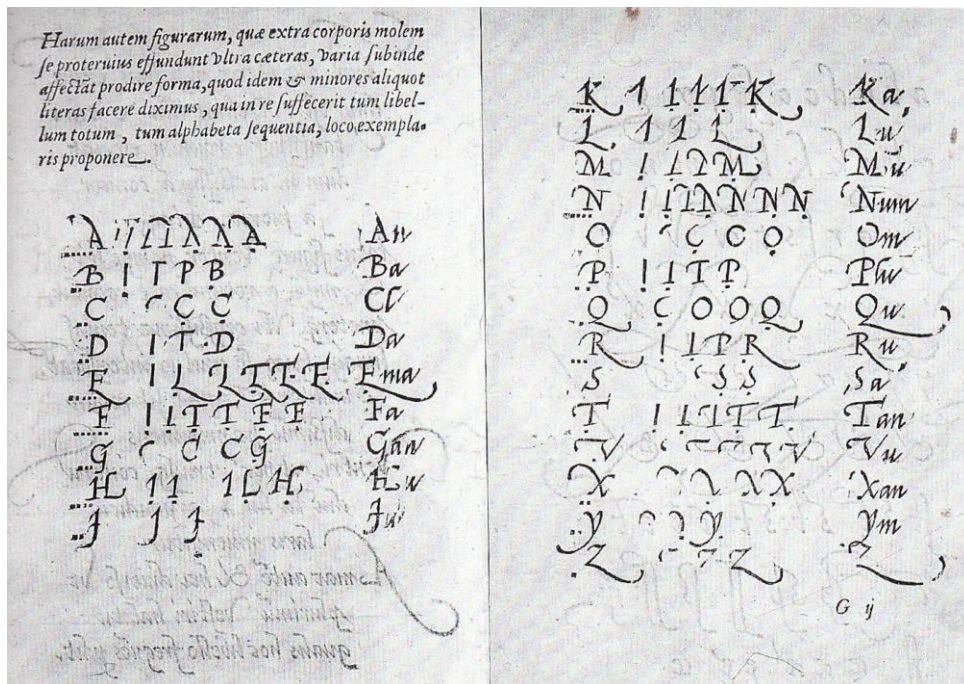
verhoudingen tussen de letters komen aan bod en hij geeft bijzonderheden voor het vormen van elke letter van het alfabet.⁶

⁴ <http://www.uitinvlaanderen.be/agenda/e/hoegaarden-schrijft-archieven-en-kronieken-van-een/1f7642e9-70ac-4e27-92e2-550e51081add>

Of eenvoudiger: Hoegaarden schrijft op Google en de manifestaties openbaren zich!

⁵ Lange K., Vreemdeling tussen dier en God, Het raadsel van de mens in het licht van oude cultuurperiodes, Zeist, 1959, p. 45

⁶ Calcoen R. e.a., Gerard Mercator, Cartograaf 1512-1594, uitgave Gemeentekrediet, 1994, p. 108 e.v.

Het ontwerp van een letter

Het boekje is te zien op de grote Mercator tentoonstelling in Sint-Niklaas

Christian Dotremont (Tervuren 1922-1979), zijn Hoegaardse afkomst en zijn 'logogrammen'

Postzegel uitgegeven in 1996, met een logogram

Er is ook, maar dan veel recenter, een kunstenaar van Hoegaardse afkomst die in navolging van de Japanse kalligrafie zich o.a. bekend gemaakt heeft met zijn zgn. 'logogrammen', een combinatie van poëzie en schrijfkunst (grafisch weergegeven teksten), Christian Dotremont (1922-1979)

Zijn afkomst:

Jean Dotremont (Hoeg. 20.10.1730-voor 1804) trouwde met Anne Gertrude Nijs (Hoeg. 25.12.1735), dochter van Jacques Nijs en Francisca Van Osmael, die beiden in de crypte zijn begraven, zoals hun zoon

Henri en grootmoeder Gertrudis Vandermolen (zie onder crypte in dit nummer).

Jean was landbouwer en brouwer in de brouwerij van zijn vader op de hoek van de Stoopkensstraat en de Tiensestraat, op de Beek dus.

Zij hadden zeven kinderen waaronder Jacques Norbert Dotremont (Hoeg. 05.02.1774-23.10.1846). Hij is de voorvader van de meest uitgebreide tak Dotremont van Hoegaarden.

Hij volgde zijn vader op als landbouwer en brouwer in de nieuwe brouwerij op de beek, maar dan op de hoek van de Vroente en de Tiensestraat, schuin over de vorige. Hij trouwde in 1805 met Catherine Angeline Nijs (Hoeg. 1781-1836), dochter van Jacques Nijs en Anne Marie Dumont.

Wivine Troost (1822-98)

Het is Jean Dotremont (Hoeg. 24.12.1811-26.01.1896), getrouwd met Wivine Troost (Hoeg 11.01.1822-22.01.1898), die apotheker werd en de stichter van één van de vier Hoegaardse takken van de familie Dotremont. Ook dit echtpaar had een rits kinderen, elf in totaal! Eén van hun zonen, Leander Dotremont (Hoeg. 06.06.1858-Etterbeek 14.09.1923), apotheker zoals zijn vader, werd de grootvader van kunstenaar Christian Dotremont.

De jongste zoon van Wivine en Jean, Abel (Hoeg. 14.03.1869-29.06.1921) werd de bekende drukker.

Leander zelf had één zoon, Stanislas Dotremont (Boussu 02.03.1889-brugge 05.10.1957), studeerde uiteindelijk af in de rechten, maar was vooral bedrijvig als oprichter van belangrijke internationale tijdschriften, als auteur van romans, essais, gedichten, theater. Zijn echtgenote, Marie-jeanne Coornaert was uit hetzelfde hout gesneden en richtte vrouwentijdschriften op en werkte mee aan verschillende weekbladen.. Het is uit dit echtpaar dat Christian werd geboren als eerste kind en gedichten schreef, romans, essais, verschillende tijdschriften stichtte, oprichter was van 'Cobra'...Samen met Alechinsky heeft hij het metrostation 'Anneessens' mogen decoreren en waren deze twee kunstenaars als vertegenwoordiger van België op de 36ste biënnale van Venetië

Nederlandse vertaling van 'La pierre et l'oreiller, uitgegeven als Grote Marnixpocket

In vivo veritas

Dotremont 1976

In vivo veritas

logogram (1976)

Guy Dotremont, broer van en beheerder van de erfenis van Christian Dotremont (1922-1979) heeft het Fonds Christian Dotremont vanuit Frankrijk opnieuw naar België gebracht en aan de Koning Boudewijnstichting geschonken. Tot het Fonds behoren archieven, documenten, een 'uitgelezen selectie' van grafische werken, zijn correspondentie en zijn bibliotheek. Het Fonds, dat van kapitaal belang is voor de kennis van de naoorlogse literatuur en kunst en meer specifiek van de CoBrA-beweging (1948-1951), zal in depot worden gegeven aan de Archieven en Museum van de Literatuur (AML) die gehuisvest zijn in de lokalen van de Koninklijke Bibliotheek van Brussel. Dat zal gebeuren in afwachting van de afwerking door de Franse Gemeenschap van het huis aan de Strostraat 10 waar Christian Dotremont heeft gewoond en van waaruit hij de CoBrA-beweging animeerde. Christian Dotremont speelde een grote rol bij CoBrA dat hij mee oprichtte, samen met zijn vrienden Joseph Noiret, Asger Jorn, Karel Appel, Constant en Corneille. Dotremont vond de naam uit die samengesteld werd uit de eerste letters van de drie hoofdsteden COpenhagen, BRussel, Amsterdam. De werken van de CoBrA-beweging vallen op door spontaneïteit en een rijk kleurenpalet. Het Fonds Christian Dotremont zal gezamenlijk beheerd worden door de Stichting en de AML in samenwerking met Guy Dotremont. De Koning Boudewijnstichting en de Archieven en Museum van de Literatuur drukken hun waardering uit voor Guy Dotremont omdat zij betrokken werden bij de bescherming en het valoriseren van het werk van zijn broer Christian. (Koning Boudewijnstichting, 2011)⁷

Taal als teken

In zijn logogrammen schrijft Dotremont een tekst zonder rekening te houden met de conventies van de geschreven taal. Hij reduceert taal tot een zuiver plastisch teken dat niet bedoeld is om te worden gelezen. De grens tussen schrijven en tekenen wordt in zijn 'logogrammen' opgeheven. Het zijn woordschilderijen die men best kan beschrijven als geschilderd schrift of een geschreven schilderij. Hij schiept een visuele poëzie, een zuivere lijnyekening waarin woorden en zinnen worden gedragen door de schriftuur en het ritme van de tekening.

⁷ Bibliografie over Dotremont in het algemeen en over Christian Dotremont in het bijzonder (met uitsluiting van specifieke werken over Cobra, waarin Christian Dotremont ook ter sprake komt)

Van Nerum H., De Dotremont van Hoegaarden en elders, Les Dotremont d'Hougaerde et d'ailleurs, Uitgave 't Nieuwhuys-museum, 1975

Christian Dotremont, Familieschoon, XXX (1999), nr. 214, ter gelegenheid van 20ste verjaardag overlijden van de kunstenaar

Christian Dotremont, 28/03-20/06 2004, Musée des beaux-Arts, Mons

Christian Dotremont, de steen en het oorkussen, uitgave Manteau, 1987 (Grote Marnixpocket, 316)

Lalande Françoise, Christian Dotremont, l'inventeur de Cobra, une biographie, Editions Stock, 464 p.

Christie's twentieth century art, Works from the Stephane Janssen Collection, London, Friday 30 april 1999

Corpet O. en Lambert E., Christian Dotremont, 1922-1979, éditions de l'imec, 111 p.

Christian Dotremont, Antiquariaat Rossaert-Antwerpen, 28/02/99-30.04.99

Groupe de Recherche en Art Moderne, Cobra en Fagne, Vandercam-Dotremont, dessin-écriture-matière (1958-1960, Cahiers du Gram, Université Libre de Bruxelles, 1994, 275 p.

Christian Dotremont, Logogrammes, Galerie Art du 20ème, Exposition du 20septembre au 16 octobre 1991, Brssel, 43 p.

Dotremont-Cobra-Tervuren Tentoonstelling in het museum 'Het Schaakbord' van 8 tot 30 mei 1999

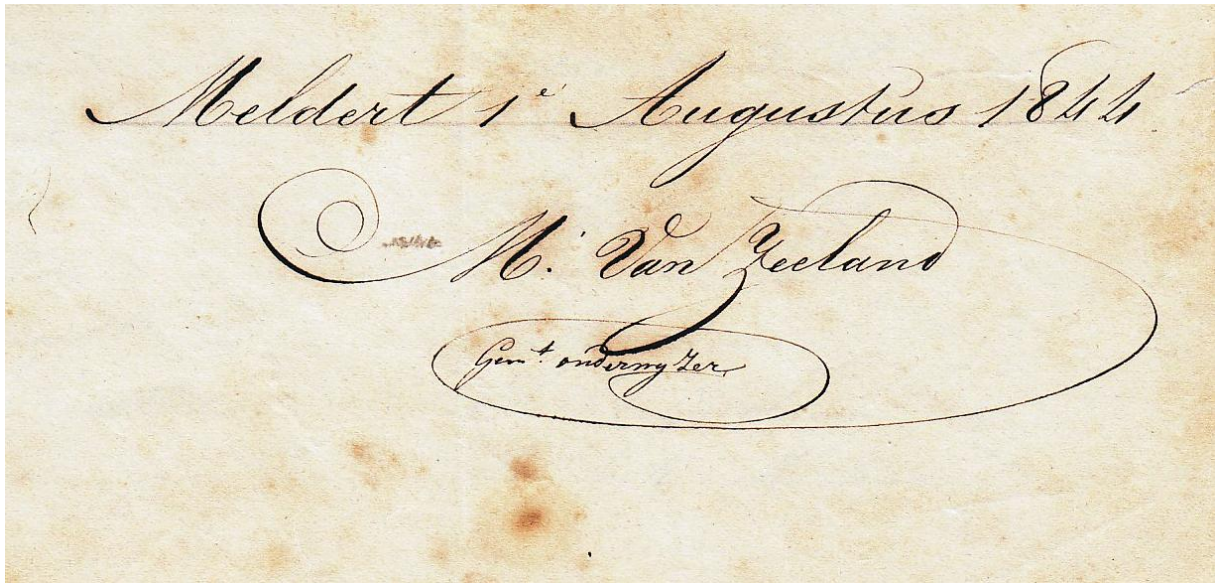
Cobra, Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, 07.11.2008-15.02.2009, Brussel (met speciale aandacht voor jongeren en kinderen in de vorm van een werkmapje Christian Dotremont)

Beeld in taal, Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, XXV (1987), nr. 2

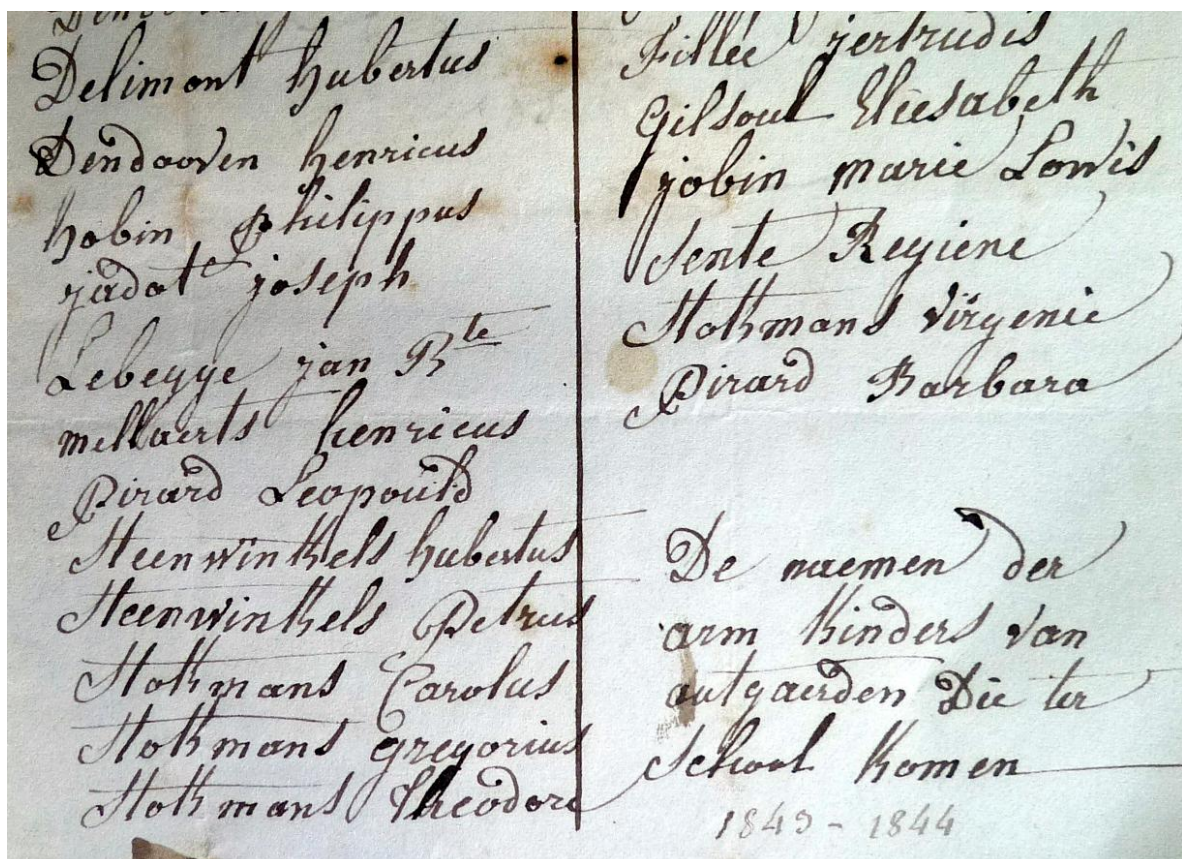
Chroniques de l'art vivant, nr 27 (1972)

De leerlingen in de lagere scholen van de dekenij Tienen voor het schooljaar 1843-1844
 (Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

Handschrift van meester Van Zeeland, de onderwijzer van de enige school van Meldert

Laatste gedeelte van de lijst van de arme kinderen in de aangenomen school van koster Pierre François, die geholpen werd door zijn zus Maria Elisabeth François; de school werd gehouden bij hem thuis, een woning te Outgaerden zonder enig comfort, zonder handboeken en de woning bestond maar uit één plaats!!!

De beginperiode van de Belgische onafhankelijkheid wordt algemeen beschouwd als een nefaste tijd voor het lager onderwijs. De Nederlandse wetgeving was niet meer van kracht, terwijl artikel 17 van de Belgische grondwet de totale vrijheid bracht van onderwijs.⁸

Al bij besluit van 12 oktober 1830 was door het Voorlopig Bewind de vrijheid van onderwijs afgekondigd.

Vrijheid van onderwijs, d.w.z. dat staat, gemeente, bisschoppen, geestelijke orden, afzonderlijke personen scholen mochten stichten en besturen.

De eerste organieke wet op het lager onderwijs in het onafhankelijke België dateert pas van 23 september 1842. De gemeenten worden verplicht een lagere school op te richten of te onderhouden en de geestelijkheid van haar kant krijgt de gelegenheid van toezicht te blijven uitoefenen op het onderwijs. Artikel 3 van de wet laat toe dat bestaande scholen worden aangenomen, door de gemeenten. Zo moeten er geen nieuwe opgericht worden, en daar wordt gretig gebruik van gemaakt. Verder stipuleerde de wet dat er gratis onderwijs moest gegeven worden aan de behoeftige kinderen (art. 5), de pedagogische opleiding die vereist is voor een benoeming tot onderwijzer (art. 10), de organisatie van conferenties voor onderwijzers (art. 14), de zorg voor kinderbewaarplaatsen, adultenscholen ... (art. 25).

De regering moest voortaan ook driejaarlijkse rapporten over de toestand van het onderwijs voorleggen aan het parlement.

Eén van de heikele punten was de kinderen van de arme gezinnen op de schoolbanken krijgen. Bij de discussieronde daarover in de jaarlijkse conferentieweek van de inspecteurs van het onderwijs in 1844 deed een inspecteur het voorstel om de steun van het Weldadigheidsbureau (nu OCMW) in te houden van arme ouders tot zij hun kinderen naar de school stuurden! Men ging er algemeen van uit dat onderwijs een grote bijdrage kon leveren tot verbetering van de levenssituatie van de minder begoeden. Het voorstel werd niet aangenomen, zomin als een gelijkaardig voorstel enige weken geleden succes oogste in Gent!

Om één en ander duidelijk te kunnen stellen heeft de kerkelijke overheid bij alle pastoors een rondvraag gehouden. Een enquêteformulier moest ingevuld door de pastoor én gedeeltelijk door de deken, waarna heel de zaak in handen van de vicaris-generaal van het bisdom moest belanden.

Dat formulier, de vragen (uiteraard toen nog in het Latijn), de antwoorden van de pastoors, de leerlingenlijsten, zij zijn voor het schooljaar 1843-44 bewaard in het AAM.

De leerlingen ingeschreven in de gemeenteschool van Meldert en de behoeftige leerlingen ingeschreven te Outgaarden laten wij hieronder volgen. De omstandige situatie 1830-1845 zal gepresenteerd worden ter gelegenheid van Hoegaarden schrijft in oktober.

Wij hebben de namen van de leerlingen weergegeven zoals hun onderwijzers ze gespeld hebben op hun lijsten;

Leerlingen ingeschreven in gemeenteschool van Meldert (schooljaar 1843 – 44)

---

⁸ Van Daele Henk, geschiedenis van het stedelijk lager onderwijs te Antwerpen van 1830 tot 1872, Pro Civitate-Brussel, 1972, p. VII-VIII

1	Acour Ludovicus	46	Godts J. Baptist	92	Olemans Theresia
2	Acour Eugenius	47	Hendrikx Eugenius	93	Olemans Marie
3	Acour Peter	48	Hendrikx Philip	94	Paul Felix
4	Acour Servatius	49	Hendrikx Gustaef	95	Philipette Clementine
5	Acour Barbara	50	Hallet Jérôme	96	Peters Hubertus
6	Bodier Louis	51	Hallet Guillaume	97	Peters Elisabeth
7	Beets J. Baptist	52	Hollebeek Martina	98	Peters Maria
8	Beets Levinus	53	Joigmans Anastasia	99	Rumens Constance
9	Barbie J. Baptist	54	Jacques J. Baptist	100	Rulens Amelie
10	Barbie Daniël	55	Jacques Josephus	101	Rotti Alexander
11	Barbie M. Catharina	56	Jansen Jacobus	102	Rotti Veronika
12	Barbie Barbara	57	Klits Felix	103	Rosseels Christophorus
13	Barbie Josephine	58	Klits J. Baptist	104	Roël August
14	Bullekens Bernardus	59	Kauberg Felix	105	Roël J. Baptist
15	Bullekens Jan	60	Kauberg Alexander	106	Saelmakers Constance Saelmakers Marie
16	Berau Louis	61	Kauberg J. Baptist	107	Elisabeth
17	Coetermans Francis	62	Kauberg M. Theresia	108	Saelmakers Catharina
18	Colaer Victoria	63	Le Fevre M. Elisabeth	109	Saelmakers Florentia
19	Colaer Antoinette	64	Le Fevre Nathalie	110	Saelmakers Victoria
20	Colaer Jacobus	65	Le Fevre Antoinette	111	Saelmakers Hypolitus
21	Colaer Johannes	66	Le Fevre Peter	112	Saelmakers August
22	Colaer Victorious	67	Le Fevre Johannes	113	Saelmakers J. Baptist Stokmans Marie
23	Chaltin Peter	68	Le Fevre J. Baptist	114	Catharina
24	Chaltin J. Baptist	69	Lise J. Baptist	115	Smeijers Veronika
25	Chaltin Antoinette	70	Lise Emerentia	116	Smeijers Marie
26	Clits Victoria	71	Lourkin J. Baptist	117	Smeijers J. Baptist
27	De Koster Rosaline	72	Lourkin Josephus	118	Taelmans Ursula
28	De Koster Maximiliaen	73	Meeuwis Louis	119	Taelmans Clementina
29	De Koster Maria	74	Meeuwis Jacobus	120	Van Herbergen August
30	De Muizer J. Baptist	75	Meeuwis Marie	121	Van Herbergen Julien Van Herbergen
31	De Muizer Peter	76	Migchiels Augustinus	122	Ferdinandus Van Herbergen
32	De Muizer Ermelindis De Muizer Marie	77	Migchiels Bartholomeus	123	Eduwardus
33	Elisabeth	78	Migchiels Marie	124	Van der Molen Joseph
34	De Muizer Elisabeth	79	Malcorps Francis	125	Van der Molen Peter
35	De Muizer J. Baptist	80	Malcorps J. Baptist	126	Vermeulen J. Baptist
36	De Roost Henri	81	Nijs Ermelindis	127	Vermeulen Johannes
37	De Pree Elisabeth	82	Nijs Cecilia	128	Verbiest Francis
38	De Moitier J. Baptist	83	Nijs Theresia	129	Verbiest Gustaef
39	De Pree P. Antonius	84	Nijs J. Baptist	130	Verbiest J. Francis
40	De Pree Josephus	85	Nijs Louis	131	Van Hulst Josephus
41	Demeurant Godelive	86	Nijs Adolph	132	Van Hulst Petrus
42	Dubois Henri	87	Olemans Francis	133	Van Hulst J. Baptist
43	Erbaen Johannes	88	Olemans Louis	134	Van de Weijer Ferdinand
44	Francotte Elisa	89	Olemans Carolus		
45	Godts Eugenie	90	Olemans Antonius		
		91	Olemans Ludovicus		

135 Van de Weijer Johannes	142 Van Kelst Francis	150 Zoetaerds Leonardus
136 Van Hemelen Paul	143 Van Kelst Guillaume	151 Zoetaerds Ludovicus
137 Van Hemelen Felix	144 Van Kelst J. Baptist	152 Zoetaerds Josephus
138 Van Ham J. Baptist Van Ham Marie	145 Van Kelst Theresia	153 Zoetaerds J. Servaes
139 Elisabeth	146 Van Kelst Marie	154 Zoetaerds Marie
140 Van Ham Lucie	147 Van Zevenbergen Peter	155 Zoetaerds Elisabeth
141 Van Ham Catharina	148 Van Halen Josephus	
	149 Zoetaerds J. Baptist	

De lijst van de arme kinderen ingeschreven in de aangenomen school te Outgaarden in het schooljaar 1843 1844

Jongens

Baellij Leopold	Michel Jan Bte	Hobin Philippus
Claes Constantinus	Sente Augustinus	Jadot Joseph
Deldime Charel	Stenwinkels Hubertus	Lebegge Jan bte
Falla Theodore	Tibiamont Francuskus	Mellaerts Henricus
Fumier Hubertus	Vanherbergen Theodore	Pirard Leopould
Fumier Henricus	Dumont Leopold	Stenwinkels Hubertus
Houbaer Alexander	Debroeck Jan Bte	Steenwinkels Petrus
Hendrickx Philippus	Delimont Jacobus	Stokmans Carolus
Jobin Joseph	Debroeck Dominicus	Stokmans Gregorius
Jobin Jan Bte	Dendooven Jan Bte	Stokmans Theodore
Ingels Petrus	Delimont Hubertus	
L'almand Loduvicus	Dendooven Henricus	

Meisjes

Ambroes Barbara	Renaerd Emelie	Fillée Jertrudis
Ambroes Virgenie	Wouters Virgenie	Gilsoul Elisabeth
Dendooven Theresia	Delisse Barbara	Jobin Marie Lowis
François Elisabeth	Dumont Virgenie	Sente Regiene
François Dorothé	Delimont Elisabeth	Stokmans Virgenie
Ingels Ulalia	Delimont Constansia	Pirard Barbara
Michel Francisca	Fillée Filomena	

(wordt vervolgd)

De Crypte van de Sint-Gorgoniuskerk

(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

Ter gelegenheid van de openstelling op 3 juni 2012 (5de Open Kerken dag)

Een crypte is in kerken en kathedralen een ruimte, meestal ondergronds, die moet herinneren aan de catacomben en waarin zich het graf bevindt van een plaatselijke heilige, martelaar of belijder. Dikwijls bevindt de crypte zich onder het koor. Het Griekse woord *'kruptoo'* betekent verborgen, *'kruptè'*, overdekte gang.

In enkele oude christelijke kerken in Italië komt er al een kleine crypte voor. De bloeitijd begint in de Karolingische architectuur. De crypten worden dan groter en groeien uit tot volwaardige onderaardse kerken onder het koor en de viering.

Crypten zijn een typisch verschijnsel van de Romaanse architectuur, maar niet in de bouwwerken uit de school van Cluny en Hirsau. Vanaf de gotiek blijft de crypte achterwege in de kerkenbouw.

Het begrip wordt ook gebruikt om de ruimte onder het koor van de kerk aan te duiden. De crypte wordt dan dikwijls gebruikt als grafkelder. Zeer grote crypten hebben soms verschillende (graf)kamers.

Dat men een crypte heeft voorzien in de nieuwe Sint-Gorgoniuskerk is dus al een merkwaardigheid op zichzelf en verdient het in de verf gezet te worden.

De crypte onder het koor van de kapel

Met de bouw van de Sint-Rochuskapel in Mariadal is gestart in de tweede helft van de jaren 1760. Een hardnekkig volksverhaal wil dat de toenmalige , maar niet in de bouwwerken uit de school van Cluny en Hirsau. Vanaf de gotiek blijft de crypte achterwege in de kerkenbouw. aters en broeders begaarden, de bezitters van het klooster en het domein, een bouwwerk wilden neerzetten dat in niets zou moeten onderdoen voor de Sint-Gorgoniuskerk. Hun prachtig gerestaureerde kapel wekt inderdaad bewondering op. Meer

nog, de rivaliteit ging zover, dat ook zij een crypte met grafnissen hebben laten bouwen onder het koor.

Het bestaan ervan was na de voltooiing van de bouw in 1772 onbekend gebleven. Het is pas bij de definitieve restauratie van de kapel dat deze crypte, onder het koor, met lege grafnissen is herontdekt.

Lange tijd werd men rond, maar vooral in de kerk begraven. Als het kon, zo dicht mogelijk bij het altaar waarvan de heiligheid af zou stralen op de overledenen. Rond het altaar waren vanzelfsprekend ook de duurste plaatsen. Hier komt de uitdrukking 'rijke stinker' vandaan. Hoe verder van het altaar verwijderd, hoe lager de tarieven werden. Zelfmoordenaars en

ongedoopte kinderen werden helemaal op afstand gehouden, zij mochten niet in gewijde grond liggen.

Het begraven in de kerk gebeurde niet altijd even zorgvuldig. Geruimd werd er niet, dus de kerken raakten overvol. Door het herhaald oplichten van de stenen, verzakte de vloer en sloten niet alle grafstenen even goed aan. Het gevolg was dat - afhankelijk van het weer - in de kerken soms een doordringende stank hing.

Een decreet van Jozef II van 26 juni 1784 veranderde deze traditionele begrafenisgebruiken radicaal. Het bijzetten van de (vooral elite) doden in om het even welk religieus gebouw werd officieel verboden. In de steden moesten de kerkhoven aangelegd rond de bidplaatsen om hygiënische redenen verdwijnen. Voortaan zouden de nieuwe begraafplaatsen in dunbevolkte gebieden buiten het stadscentrum aangelegd worden.

In het Franse rijk, waar ook wij toe behoorden sinds 1795, verbood Napoleon de kerkbegravenissen in 1804. Maar het oude gebruik bleek zo sterk geworteld dat het besluit na het vertrek van de Fransen direct weer ongedaan gemaakt werd.

In 1829 vaardigde koning Willem I opnieuw een verbod uit op kerkbegravenissen en moesten gemeentes met meer dan 1000 inwoners hun nieuwe begraafplaatsen buiten de bebouwde kom aanleggen. Een uitzondering was er voor diegene die al een eigen grafkelder bezaten.

In Hoegaarden werd het nieuwe kerkhof in 1926 in gebruik genomen; families konden op eigen kosten de grafsteen van dierbaren (laten) overbrengen op het nieuwe kerkhof

Vanaf de 17de eeuw bestaat het gebruik van lijkkisten.

De parochieregisters van Hoegaarden maken bij overlijdens alleen melding van de begraafplaats als de overledene in kwestie wordt bijgelegd in de crypte, want dan staat er *'sepultus/sepulta in ecclesie'* (begraven in de kerk). In de andere gevallen, bijna allemaal dus, staat er niets te lezen over een begraafplaats, behalve zeer uitzonderlijk.

Zo staat het overlijden van Henri Struys als volgt geacteerd:

*'23 augusti obiit circa templum Henricus Struys ex schabinus senior, munitus exeuntium sacram(entum), cum majore pulsu, sepultus in semiterio exequia majores'*⁹

(op 23 augustus overleed kort bij de kerk Henri Struys de oude, ex schepen, gesterkt door de laatste sacramenten, met groot klokkengelui,¹⁰ hij is op het kerkhof begraven met een zeer plechtig uitvaartdienst)

Hij werd dus niet in de kerk begraven, maar wel op het kerkhof! Deze laatste vermelding 'op het kerkhof' is zeer merkwaardig omdat we deze uitdrukking alleen maar bij wijze van uitzondering tegenkomen. Men wil blijkbaar aanduiden dat hij niet in de crypte is bijgezet

Gertrudis Paenhuys overleed op 8 november 1765

*'8 9bris obiit in Hauthem Gertrudis Paenhuys, sepulta in coemeterio, sepultura in ecclesia'*¹¹

Anna Vandernoten overleed op 1 mei 1765(+ Hoeg. 01.05.1765¹²)

'prima maij obiit prope rivulum Anna Vandernoten, vidua Joannes Van Ex, sepulta in caemiterio, sepultura in ecclesie'

---

⁹ Parochieregisters Hoegaarden, Overlijdens, p. 243r, geen nummer

¹⁰ Parochieregisters Hoegaarden, Overlijdens, p. 204r., vanaf april 1759, heeft pastoor Henricus Sweerts genoteerd, zal er klokkengelui te pas komen bij een overlijden; hij geeft een hele uitleg over dat luiden dat verschilt naargelang men te doen heeft met een man, een vrouw,...en hij geeft ook telkens de prijs die er moet voor betaald worden.

¹¹ Parochieregisters Hoegaarden, Overlijdens, p. 210v, nr. 3575

¹² Parochieregisters Hoegaarden, Overlijdens, p. 210r, nr. 3564, (op 1 mei overleed nabij de Beek Anna Vandernoten, weduwe van Jean Van Ex, zij is begraven op het kerkhof, zij zal bijgezet worden in de kerk)

Chronologische lijst van de bijleggingen in de crypte.

Vandermolen Gertrude (Hoeg. 30.10.1680-02.02.1761),(in crypte volgens PR)
Joannes Franciscus Schepers (Hoeg 28.11.1718-15.02.1761) (in crypte volgens PR)

Anna Vandernoten (+ Hoeg. 01.05.1765) (in crypte?), *eerst begraven op het kerkhof Cath.*
Angelina Sweerts (Hoeg. 01.03.1703-23.08.1765) (01)
Elise Rega (Hoeg. 10.10.1686-02.10.1765) (02)
Gertrudis Paenhuys (+ Hoeg. 08.11.1765) (in crypte?), *eerst begraven op het kerkhof*

Petrus Stockmans (Hoeg. 12.10.1683-24.07.1767) (03)

Henricus Sweerts (Hoeg 10.02.1767-24.10.1768) (07)
E. H. Joannes Van Leeuwen (+ Hoeg. 30.12.1768) (09)

Ernest Van Leeuwen (+ Hoeg. 19.02.1770) (11)

Deodata Fin(e)au (Montenaken -Hoeg. 28.01.1776) (17)
Henricus Nijs (Hoeg. 24.10.1733-18.04.1776) (13)

Marie Barbe Sweerts (Hoeg. 17.11.1700-14.11.1778) (19)
Antoon Theodoor Collart (Zétrud-Lumay 16.10.1704-Hoeg. 23.11.1778) (20)

Servaes Sweerts (Hoeg. 15.03.1713-23.06.1779) (21)

Henri Stockmans (Hoeg. 21.01.1724-29.06.1781), (28)

Anne Barbe Theresa Van Osmael (Outgaarden31.01.1718-Hoeg. 14.08.1782)(30)

Maria Theresia Vleminckx (+ NN, begraven in de crypte 09.01.1783) (24)
Jacobus Nijs (Hoeg.03.11.1702-20.02.1783) (33)
Marie Thérèse Collart (Hoeg. 01.09.1745-15.10.1783) (4a, niet meer zichtbaar)

Anne Van Osmael (Hoeg. 29.11.1720-23.03.1785) (04)

Francisca Van Osmael (Hoeg. 26.10.1706-18.02.1788) (14)
E. H. Erasmus Ouwerckx (Hoeg. 18.08.1788) (12)
Philippe Jacobus Sweerts (Hoeg. 06.07.1762-21.10.1788) (15)

Van Leeuwen (+ NN. 06.02.1789) (18), vicedeken van het Hoegaardse kapittel
Lucia Schepers (Hoeg. 16.08.1748-29.04.1789) (22)

Petrus Stockmans (Hoeg. 09.03.1713-23.01.1790) (29)
Hubertus Sweerts (Hoeg. 17.02.1716-27.03.1790) (2a, is er niet meer/23)
Barbe Van Nerum (Hoeg. 30.12.1759-28.06.1790) (in crypte volgens PR)

Jean Charles Collart (Hoeg. 24.01.1750-13.02.1793) (in crypte volgens PR)

Dorothea Van Nerum (Hoeg. 21.12.1763-14.02.1814) (16)

Inhoud **De Reensteen**, I (2012), nr. 2, Erfgoedtijdschrift tussen Hageland en Haspengouw
Nummer gewijd aan 'Helden'

Vrancken Lutgart, Helden bezongen, De reconstructie van muzikaal erfgoed uit Tienen
Denruyter Edmond, Glabbeek in de 'Grote' oorlog

Vanclooster Herman, Huisarts in oorlogstijden, over de Tiense dokter van Hoegaardse afkomst Jan Nijs (1915-2001)

Vrancken Lutgart, Vrouwen van belang, De bijna vergeten geschiedenis van Madeleine Lefort (1898-1918)

(Heemkundige Kring Glabbeek), Vanclooster Herman, De Grote Oorlog op kleine schaal
Nevens Marc, Recensie van voormelde publicatie

(Heemkundige kring Linter), Lux Jos en Schollen Firmin, Held wordt reus

(Heemkundige Kring Hoegaarden), Geens Carolien, Pierre Celis, held in Hoegaarden

Documentatiecentrum Vlaams-Brabant

Landschapswerking van Regionaal Landschap Zuid-Hageland

(Heemkundige Kring Glabbeek), Vanclooster Herman, Vergeten helden?

Vanclooster Herman, De held en de wraak

Lid: 15 Euro/jaar

BE84 2300 2858 0159

Vrienden van de Stedelijke Musea-Tienen

Inhoud **Familieschoon, LIII (2012, nr. 40NR, 2/2012)**

Bij het overlijden van hoofddecken Miel Van Nerum (1922-2012)

De genealogie Sweerts herschreven (deel 4), (*Dr. Gilbert Vandenbempt*)

Peeters-Meldert (Brabant), voorouders van oud minister Vreven (1937-2000) (*Maurice Dodion en Wasily Pedjko*)

De afstamming Peeters-Gilis (*Maurice Dodion en Wasily Pedjko*)

De crypte van de Sint-Gorgoniuskerk (*Maurice Dodion en Wasily Pedjko*)

Bestuursleden Heemkundige Kring:

Yvette Kleynen (voorzitter), Rik Cipers (ondervoorzitter)

Etienne Grooten (secretaris), Elise De Dobbeleer, Diane Nitelet, Bart Hendrix, Arthur Van Nerum, Caroline Geens, Wasily Pedjko, Bouthé Irène, Saelmaekers Erik, Maurice Dodion,

Heemkunde-Hoegaarden geeft 2 tijdschriften uit.

- Alpaidis (verschijnt 4 x per jaar) en kost 12.5 €
- Familieschoon, tijdschrift van de Confrérie van de V Geslachten (verschijnt 4 x per jaar) en kost 12.5 €

Men kan zich ook abonneren voor de 2 tijdschriften en dan kost het maar 20 €

Ons rekeningnummer : 310-0370021-52

Onze website: www.heemkring-hoegaarden.be

Inlichtingen: Etienne Grooten, Residentie Beatrijs 169 te 3300 Tienen 016/81 72 35
of e-mail: dodionm@hotmail.com